

[Total No. of (i) Printed Pages 8 (ii) Questions 9]

Sub Code : 0141 (1048) Exam Code : 0002

Exam : B.A./B.Sc. (General), 2nd Semester

Subject : Sociology (in all mediums)

Paper : Paper : Sociology Stratification

Time : 3 Hours

Maximum Marks : 90

Note: (i) Attempt **five** questions in all. Question No.1 is **compulsory**. Attempt **four** questions, selecting **one** question from **each** unit.

(ii) **All** questions carry equal marks.

1. Attempt any **nine parts in 5-7 lines each :**

2×9=18

- (i) Gender
- (ii) Class for itself
- (iii) Party
- (iv) Hierarchy
- (v) Apartheid
- (vi) Differentiation
- (vii) Endogamy
- (viii) Horizontal mobility

P.T.O.

0141 (1048)

- (ix) Evaluation
- (x) status
- (xi) Social Inequality
- (xii) Reward

UNIT-I

2. Discuss in detail the elements of social stratification. 18
3. Define Inequality. Explain its features. 18

UNIT-II

4. Discuss in detail Karl Marx theory of social stratification. 18
5. Discuss Max Weber theory of class, status and party. 18

UNIT-III

6. Define Race. Explain Race as a form of social stratification. 18
7. Discuss in detail Caste as a form of social stratification. 18

UNIT-IV

3. Define social mobility. Discuss its factors. 18
9. Explain the various indicators of social mobility. 18

हिन्दी माध्यम

निर्देश : किन्हीं पाँच प्रश्नों के उत्तर दीजिए। प्रश्न संख्या एक अनिवार्य है। प्रत्येक खण्ड से एक प्रश्न चुनते हुए कुल चार प्रश्न कीजिए।

प्रत्येक प्रश्न के अंक समान हैं।

1. निम्नलिखित में से किन्हीं 9 प्रश्नों का उत्तर 5-7 लाइन में दीजिए : 2×9=18

- (i) जेण्डर
- (ii) स्वतः में वर्ग
- (iii) पार्टी
- (iv) वंशानुगत
- (v) एपारथाइड (प्रजाति)
- (vi) डिफरेंसियेशन (विभेदी)
- (vii) संगोत्री (इण्डोगमी)
- (viii) क्षैतिज चलन (हारीजेण्टल मोविलिटी)
- (ix) मूल्यांकन
- (x) स्तर
- (xi) सामाजिक असमानता
- (xii) उपहार

इकाई - I

2. सामाजिक स्तरीकरण के मूल तत्वों का विस्तार से वर्णन कीजिए। 18
3. असमानता को परिभाषित कीजिए। इसकी विशेषताओं को बताइये। 18

इकाई - II

4. कार्ल मार्क्स के सामाजिक स्तरीकरण के सिद्धान्त का विस्तार से वर्णन कीजिए। 18
5. कार्ल मार्क्स के वर्ग, स्तर तथा पार्टी के सिद्धान्त का वर्णन कीजिए। 18

इकाई - III

6. वंश (रेस) को परिभाषित कीजिए। वंश सामाजिक स्तरीकरण का एक प्रकार है। 18
7. जाति को सामाजिक स्तरीकरण के एक प्रकार के रूप में वर्णन कीजिए। 18

इकाई - IV

8. सामाजिक गतिशीलता को परिभाषित कीजिए। इसके कारकों का वर्णन कीजिए। 18
9. सामाजिक गतिशीलता के विभिन्न सूचकों को स्पष्ट कीजिए। 18

(ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਸਕਰਣ)

ਨੋਟ: (i) ਕੁਲ ਪੰਜ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਹਰ ਇੱਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰ ਚਾਰ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ।

(ii) ਸਾਰੇ ਸਵਾਲ ਬਰਾਬਰ ਨੰਬਰ ਦੇ ਹਨ।

1. 5-7 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਲਿਖੋ:

9×2=18

(i) ਲਿੰਗ (Gender)

(ii) ਆਪਣੇ ਲਈ ਕਲਾਸ (Class for itself)

(iii) ਪਾਰਟੀ (Party)

(iv) ਦਰਜਾਬੰਦੀ (Hierarchy)

(v) ਨਸਲਵਾਦ (Apartheid)

(vi) ਭੇਦਭਾਵ (Differentiation)

(vii) ਸੋਗੋਤਰ ਵਿਆਹ (Endogamy)

(viii) ਹੋਰੀਜ਼ੋਂਟਲ ਮੋਬਿਲਿਟੀ (Horizontal mobility)

(ix) ਮੁੱਲਾਂਕਣ (Evaluation)

(x) ਸਥਿਤੀ (status)

(xi) ਸਮਾਜਿਕ ਅਸਮਾਨਤਾ (Social Inequality)

(xii) ਇਨਾਮ (Reward)

ਯੂਨਿਟ-ਆਈ

2. 'ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ-ਵਿਵਸਥਾ' ਦੇ ਤੱਤ (elements of social stratification) ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
3. ਅਸਮਾਨਤਾ (Inequality) ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ, ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। 18

ਯੂਨਿਟ- II

4. 'ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ 'ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ-ਵਿਵਸਥਾ' ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ' (Karl Marx theory of social stratification) ਦੀ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18
5. 'ਮੈਕਸ ਵੇਬਰ ਦੇ ਕਲਾਸ, ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ' (Max Weber theory of class, status and party) ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਨਸਲ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਨਸਲ ਦੀ ਵਯਾਖਯਾ 'ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ-ਵਿਵਸਥਾ' ਦੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਦੀ ਤਰਹ ਕਰੋ ((Race as a form of social stratification)। 18
7. ਜਾਤੀ ਨੂੰ 'ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ-ਵਿਵਸਥਾ' ਦੇ ਇੱਕ ਰੂਪ ਦੀ ਤਰਹ (Caste as a form of social stratification) ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ -4

8. ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ (social mobility) ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ। ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਕਾਂ (factors) ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ। 18
9. ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੂਚਕਾਂ (various indicators of social mobility) ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ। 18